

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา

ในเรื่องของเป้าหมายและนโยบายของโครงการ หลักสูตร การจัด การเรียนการสอน ปัจจัยที่ใช้ชักจูงการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน การสนับสนุนโครงการ ผลของโครงการและปัญหาของโครงการเท่าที่ได้ประสบมา โดยใช้เทคนิค EDFR (ETHNOGRAPHIC DELPHI FUTURES RESEARCH) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนทั้งสิ้น 17 คน ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งสิ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในรอบแรก เป็นการสัมภาษณ์แบบคำถามปลายเปิด แบบกึ่งมีโครงการสร้างเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ในรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ช่วง โดยสร้างขึ้นจากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 จำนวน 95 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 มาหาค่ามัธยฐานและฐานนิยม และผลต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานเพื่อลงสรุปเกี่ยวกับแนวคิดที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อความเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา การนำเสนอในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เป็นชาย (88.24 %)
- 1.2 กลุ่มอายุของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 51-60 ปี (76.77 %)
- 1.3 ผู้เชี่ยวชาญมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.94 และมีการศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 47.06
- 1.4 ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนผู้ในระยะเวลา 16-20 ปี เป็นจำนวนร้อยละ 58.83
- 1.5 ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ร้อยละ 76.47 มีประสบการณ์ในการทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530

2. เป้าหมายและนโยบายของโครงการ

- 2.1 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของเป้าหมาย และนโยบายของโครงการฯ ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้
 - 2.1.1 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อลดค่าใช้จ่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง (ค่ามัธยฐาน = 4.56)
 - 2.1.2 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนใกล้บ้านยิ่งขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 4.56)
 - 2.1.3 รัฐบาลน่าจะมีการกำหนดให้ทุกพื้นที่ที่มีการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นอย่างต่ำ (ค่ามัธยฐาน = 4.56)
- 2.2 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของเป้าหมาย และหน่วยของโครงการฯ ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้
 - 2.2.1 จะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 4.44)
 - 2.2.2 จะสามารถให้ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเสมอภาคในการศึกษาต่อมากยิ่งขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 4.43)

- 2.2.3 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง
(ค่ามัธยฐาน = 4.11)
- 2.2.4 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีรายได้
ระหว่างเรียนได้ (ค่ามัธยฐาน = 4.08)
- 2.2.5 จะทำให้เยาวชนของชาติโดยส่วนรวมได้รับการ
ศึกษาที่สูงขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 4.06)
- 2.2.6 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับฐานะทาง
เศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 4.06)
- 2.2.7 คอมต.สศ.จะทำให้เยาวชนมีโอกาสได้รับการศึกษา
ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (ค่ามัธยฐาน = 4.00)
- 2.2.8 คอมต.สศ.เป็นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีเวลา
ช่วยงานพ่อแม่ ผู้ปกครองทำงานอาชีพ และงานบ้านมากขึ้น (ค่ามัธยฐาน =
3.95)
- 2.2.9 คอมต.สศ.เป็นการจัดการศึกษาเพื่อประสานบริการ
กับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่จะมาใช้ชุมชนในพื้นที่บริการของโรงเรียน
(ค่ามัธยฐาน = 3.81)
- 2.2.10 คอมต.สศ.จะมีผลที่ตัดต่อการแก้ปัญหาการใช้แรงงาน
ของพ่อแม่ ผู้ปกครองได้ (ค่ามัธยฐาน = 3.81)
- 2.2.11 คอมต.สศ.จะเป็นการสร้างคุณภาพเยาวชนให้ทันกับ
การพัฒนาด้านเกษตรและอุตสาหกรรม (ค่ามัธยฐาน = 3.78)
- 2.2.12 คอมต.สศ.เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ
ในการประกอบวิชาชีพได้ (ค่ามัธยฐาน = 3.67)
- 2.2.13 คอมต.สศ.เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้พัฒนาได้กับ
เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า (ค่ามัธยฐาน = 3.57)

3. หลักสูตร

3.1 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของหลักสูตร ใน
ระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้

3.1.1 ในรายวิชาอาชีพต้องจัดเนื้อหาการจัดการประกอบ
ด้วยเพื่อให้ครบวงจรอาชีพ (ค่ามัธยฐาน = 4.65)

3.1.2 วิชาชีพอในโรงเรียน คอมต.สศ.ควรเน้นหนักทาง วิชาอาชีพท้องถิ่น เพื่อนักเรียนเรียนแล้วจะได้มีรายได้ระหว่างเรียน (ค่ามัธยมศึกษา = 4.55)

3.2 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องหลักสูตร ใน ระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้

3.2.1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง) มีความเหมาะสมกับ คอมต.สศ. (ค่ามัธยมศึกษา = 4.15)

3.2.2 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน คอมต.สศ. นั้นควรจะ เน้นหนักทางวิชาชีพมากกว่าวิชาการ (ค่ามัธยมศึกษา = 4.14)

3.2.3 โรงเรียนในคอมต.สศ.จัดการเรียนให้ผู้เรียนได้ ตามจุดมุ่งหมายของรายวิชาในโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ค่ามัธยมศึกษา = 4.11)

3.2.4 โรงเรียนที่อยู่ใน คอมต.สศ.สามารถจัดการเรียน ให้ผู้เรียนได้ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้เป็นอย่างดี (ค่ามัธยมศึกษา = 3.88)

3.2.5 โรงเรียน คอมต.สศ.จะผลิตนักเรียนได้ตามหลัก สูตรการจัดการเรียนการสอนที่สอนนักเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ (ค่ามัธยมศึกษา = 3.71)

3.2.6 หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียน คอมต.สศ.ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถนำไปใช้ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (ค่ามัธยมศึกษา = 3.69)

3.3 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องหลักสูตร ในระดับ บานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้

3.3.1 โรงเรียน คอมต.สศ.จัดการเรียนการสอนตาม ความสนใจของผู้เรียน (ค่ามัธยมศึกษา = 3.44)

3.3.2 โรงเรียน คอมต.สศ.จัดการเรียนตามความถนัด ของผู้เรียน (ค่ามัศึกษานี้ = 3.35)

3.3.3 การจัดบริการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นแบบกึ่ง ระบบของ คอมต.สศ. (ไม่ต้องมาเรียนที่โรงเรียนครบ 35 คาบ/สัปดาห์) จะ มีคุณภาพการเรียนพอ ๆ กับแบบปกติ (มาเรียน 35 คาบ/สัปดาห์) (ค่ามัธยมศึกษา = 2.91)

3.4 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของการต้องการความรู้ทางสาขาวิชาชีพที่นักเรียนในโครงการต้องการ ในระดับมาก ดังนี้

3.4.1 ความรู้ทางวิชาชีพเลี้ยงสัตว์ และ เกษตรกรรม
(ค่ามัธยฐาน = 4.06)

3.4.2 ความรู้ทางด้าน การประกอบธุรกิจ, ค้าขาย
(ค่ามัธยฐาน = 3.95)

3.5 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของการต้องการความรู้ทางสาขาวิชาชีพที่นักเรียนในโครงการต้องการ ในระดับปานกลาง ดังนี้

3.5.1 ความรู้ทางด้านแรงงาน และ วิชาชีพทางช่าง
(ค่ามัธยฐาน = 3.43)

3.5.2 ความรู้ทางด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน
(ค่ามัธยฐาน = 2.91)

3.6 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของวิชาความรู้ที่จัดไว้ในคอมต.สศ.ในระดับปานกลาง ดังนี้

3.6.1 สุขภาพอนามัยที่ดี (ค่ามัธยฐาน = 3.44)

3.6.2 การวางแผนครอบครัว (ค่ามัธยฐาน = 3.35)

3.6.3 สิทธิและหน้าที่พลเมือง (ค่ามัธยฐาน = 3.35)

4. การจัดการเรียนการสอน

4.1 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา ในระดับมากที่สุด คือ

โรงเรียนใน คอมต.สศ. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง ในบางจุดประสงค์รายวิชา (ค่ามัธยฐาน = 4.56)

4.2 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา ในระดับมาก ดังนี้

4.2.1 โรงเรียนคอมต.สศ. มีการเรียนจากการปฏิบัติจริง เช่น การทำอาชีพอิสระ (ค่ามัธยฐาน = 4.43)

4.2.2 โรงเรียน คอมต.สศ.มีการลดเวลาการสอนของครู โดยใช้สื่อการสอนในบางจุดประสงค์ (ค่ามัธยฐาน = 4.40)

4.2.3 โรงเรียน คอมต.สศ.มีการค้นคว้าด้วยตนเองในบางจุดประสงค์รายวิชา (ค่ามัธยฐาน = 4.22)

4.2.4 โรงเรียน คอมต.สศ.ครูจะเป็นผู้มีความสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกในการเรียน (ค่ามัธยฐาน = 4.09)

4.2.5 โรงเรียน คอมต.สศ.มีการประเมินผลการเรียนการสอนจากการดำเนินการตามโครงการอยู่เสมอ (ค่ามัธยฐาน = 3.89)

4.2.6 การจัดการเรียนการสอนโดยการให้อุปกรณ์การสอนใหม่ที่ทันสมัยจะไม่มีปัญหาต่อผู้สอน (ค่ามัธยฐาน = 3.86)

4.2.7 โรงเรียน คอมต.สศ.มีทุนอุดหนุนในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ (ค่ามัธยฐาน = 3.81)

4.2.8 โรงเรียน คอมต.สศ.มีการปรับปรุงเทคนิคการสอนที่ทันสมัยเพื่อนำมาใช้อย่างเต็มที่ (ค่ามัธยฐาน = 3.69)

4.2.9 การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน คอมต.สศ. มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ค่ามัธยฐาน = 3.67)

4.2.10 โรงเรียน คอมต.สศ.มีการจัดผู้เรียนให้ไปหาความรู้ตามแหล่งวิทยากร (ค่ามัธยฐาน = 3.67)

4.3 ผู้เชี่ยวชาญมีกวนาคิดสอดคล้องกันในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา ในระดับปานกลาง ดังนี้

4.3.1 โรงเรียน คอมต.สศ.มีการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการอยู่เสมอ (ค่ามัธยฐาน = 3.43)

4.3.2 ก่อนจะมีการสอนในวิชาต่าง ๆ ครูประจำวิชา ได้มีการจัดสอบ Pre-Test ให้แก่เด็กเสมอ (ค่ามัธยฐาน = 3.42)

4.3.3 การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน คอมต.สศ. ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจอย่างแท้จริง (ค่ามัธยฐาน = 3.19)

5. ปัจจัยที่ชักจูงการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน

5.1 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของปัจจัยที่ชักจูงการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน ในระดับมากที่สุด ดังนี้

5.1.1 การยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาแก่ผู้เรียน (ค่ามัธยฐาน = 4.79)

5.1.2 การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองโดยการจัดหาหนังสือพิมพ์เรียน (ค่ามัธยฐาน = 4.73)

5.1.3 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำอาชีพอิสระ และมีรายได้ระหว่างเรียน (ค่ามัธยฐาน = 4.65)

5.2 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกันในเรื่องของปัจจัยที่ชักจูงการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน ในระดับมาก ดังนี้

5.2.1 การจัดหาที่พักให้ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน (ค่ามัธยฐาน = 4.44)

5.2.2 การจัดโรงเรียนสาขาให้ผู้เรียนได้เรียนใกล้บ้าน (ค่ามัธยฐาน = 4.31)

5.2.3 การผ่อนผันการแต่งเครื่องแบบนักเรียน (ค่ามัธยฐาน = 4.19)

5.2.4 การผ่อนผันให้ผู้เรียนไม่ต้องมาเรียนที่โรงเรียนครบ 35 คาบ/สัปดาห์ (ค่ามัธยฐาน = 4.06)

5.2.5 การจัดกิจกรรมของผู้เรียนให้สอดคล้องกับชีวิตจริง (ค่ามัธยฐาน = 4.00)

5.2.6 กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ เช่น การจัดโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง เป็นต้น (ค่ามัธยฐาน = 3.82)

6. การสนับสนุนโครงการ

6.1 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องของการสนับสนุนโครงการ ในระดับมากที่สุด ดังนี้

6.1.1 ครู-อาจารย์ ในคอมต.สศ.ควรมีความอดทน

มากกว่า ครู-อาจารย์ ตามโรงเรียนปกติทั่วไป (ค่ามัธยฐาน = 4.73)

6.1.2 รัฐบาลควรจัดเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียน คอมนต. สศ.มากกว่าโรงเรียนปกติ (ค่ามัธยฐาน = 4.65)

6.1.3 การสนับสนุนให้มีการจัดจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน จะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุน คอมนต.สศ. (ค่ามัธยฐาน = 4.65)

6.2 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องของการสนับสนุน โครงการ ในระดับมาก ดังนี้

6.2.1 กรมสามัญศึกษาควรจัดเงินทุนหมุนเวียน เพื่อช่วยทำ กิจกรรมอาชีพอิสระ เพื่อให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน (ค่ามัธยฐาน = 3.71)

6.2.2 หน่วยงานของรัฐบาลต่าง ๆ ได้ให้ความช่วยเหลือ ต่อ คอมนต.สศ.เป็นอย่างดี (ค่ามัธยฐาน = 3.56)

6.3 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องของการสนับสนุน โครงการ ในระดับปานกลาง ดังนี้

6.3.1 รัฐบาลจัดเงินตอบแทนวิทยากรท้องถิ่นให้แก่ โรงเรียน คอมนต.สศ.อย่างพอเพียง (ค่ามัธยฐาน = 3.40)

6.3.2 ครู-อาจารย์ ในคอมนต.สศ.ควรมีคุณภาพทางวิชาการมากกว่า ครู-อาจารย์ ตามโรงเรียนปกติทั่วไป (ค่ามัธยฐาน = 3.19)

6.3.3 ภาคเอกชนได้ให้ความช่วยเหลือต่อ คอมนต.สศ.เป็น อย่างดี (ค่ามัธยฐาน = 3.11)

7. ผลของโครงการ

7.1 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องผลของโครงการ ในระดับมากที่สุด ดังนี้ คือ ผลของโครงการเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่จบชั้น ประถมปีที่ 6 ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มมากขึ้นจริง (ค่ามัธยฐาน = 4.56)

7.2 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องผลของโครงการ ในระดับมากดังนี้

7.2.1 หลังจากเริ่มคอมนต.สศ.จนถึงปัจจุบันปรากฏว่าผู้ เรียนมีการมองเห็นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มมากขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 4.00)

- 7.2.2 นักเรียนสามารถนำความรู้ไปช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพได้ (ค่ามัธยฐาน = 4.00)
- 7.2.3 หลังจากเริ่ม คอมต.สศ.ปรากฏว่าชุมชนมี พฤติกรรมที่มองเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก (ค่ามัธยฐาน = 3.96)
- 7.2.4 คุณภาพการเรียนของผู้เรียนใน คอมต.สศ.เฉลี่ย โดยทั่วไปแล้วใกล้เคียงกับคุณภาพการเรียนเฉลี่ยโดยทั่วไปของจังหวัด (ค่ามัธยฐาน. = 3.94)
- 7.2.5 ประชาชน ที่อยู่ในท้องถิ่นขยายโอกาสทางการศึกษา จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 3.94)
- 7.2.6 หลังจากเริ่ม คอมต.สศ. จนถึงปัจจุบันพบว่าผู้เรียน มีการพัฒนาทางความคิดมากขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 3.92)
- 7.2.7 ชุมชนมีการให้ความร่วมมือต่อ คอมต.สศ.เป็นอย่างดี (ค่ามัธยฐาน = 3.88)
- 7.2.8 หลังจากที่ได้เริ่มโครงการออกมาปรากฏว่าชุมชนมี การตื่นตัวต่อโครงการเป็นอย่างมาก (ค่ามัธยฐาน = 3.82)
- 7.2.9 นักเรียนจะมีความรู้ทางด้านวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 3.78)
- 7.2.10 คอมต.สศ.จะมีผลให้ความร่วมมือระหว่างรัฐ และเอกชนในการจัดการมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 3.78)
- 7.2.11 เมื่อจบโครงการเยาวชนจะมีงานทำในท้องถิ่น มากขึ้น (ค่ามัธยฐาน = 3.75)
- 7.2.12 เมื่อนักเรียนที่จบออกมาตามโครงการจะสามารถ ออกไปประกอบอาชีพได้ (ค่ามัธยฐาน = 3.67)
- 7.2.13 ผู้เรียนที่กำลังจะจบออกมา จะมีคุณลักษณะตาม จุดประสงค์ของรายวิชา (ค่ามัธยฐาน = 3.67)
- 7.2.14 ผู้เรียนที่กำลังจะจบออกมาจะมีคุณลักษณะตามจุด มุ่งหมายของหลักสูตร (ค่ามัธยฐาน = 3.67)
- 7.3 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องของผลของ โครงการในระดับปานกลาง ดังนี้ คือ คอมต.สศ.จะส่งผลให้สามารถลดการ อพยพของประชาชนจากชนบทเข้าสู่ตัวเมืองได้อย่างมาก (ค่ามัธยฐาน = 3.35)

8. ปัญหาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

8.1 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องปัญหาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ คือ

8.1.1 โรงเรียน คอมต.สศ.ต้องการสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนักเรียน ครู-อาจารย์ (ค่ามัธยฐาน = 4.85)

8.1.2 งบประมาณที่จัดให้มักได้รับล่าช้า (ค่ามัธยฐาน = 4.79)

8.1.3 โรงเรียนไม่สามารถสอนวิชาที่พตามที่ผู้เรียนต้องการได้ เพราะขาดแคลนวิทยากร (ค่ามัธยฐาน = 4.79)

8.1.4 อุปกรณ์การสอน และสื่อการสอนวิชาที่ขาดแคลน (ค่ามัธยฐาน = 4.65)

8.1.5 การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องการให้บุตรหลานออกไปทำงานหาเงินมากกว่าเรียนหนังสือทำให้ คอมต.สศ.ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ (ค่ามัธยฐาน = 4.62)

8.2 ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดสอดคล้องกัน ในเรื่องปัญหาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้คือ

8.2.1 งบประมาณที่ทางราชการจัดให้ไม่เพียงพอ (ค่ามัธยฐาน = 4.43)

8.2.2 ครู-อาจารย์ ขาดขวัญและกำลังใจ (ค่ามัธยฐาน = 4.40)

8.2.3 การร่วมมือเรื่องสื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์การสอนจากโรงเรียนที่มีไม่เพียงพอ (ค่ามัธยฐาน = 4.38)

8.2.4 ปัญหาโรงเรียนอยู่ห่างไกลหรือคมนาคมไม่สะดวก ทำให้นักเรียนใน คอมต.สศ.ออกกลางคันเป็นจำนวนมาก (ค่ามัธยฐาน = 4.20)

8.2.5 โรงเรียนขาดแคลนเงินทุนในการซื้อวัสดุการเรียนหรือวัสดุฝึกงานให้แก่ผู้เรียน (ค่ามัธยฐาน = 4.15)

8.2.6 ผู้ปกครองที่อยู่ในพื้นที่ของ คอมต.สศ.ยังไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของโครงการอย่างชัดเจน (ค่ามัธยฐาน = 4.13)

8.2.7 การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่เห็นความสำคัญของการ

ศึกษา ทำให้ คอมนต.สศ.ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ (ค่ามัธยฐาน = 4.11)

8.2.8 โรงเรียนมีปัญหาในการติดตาม ประเมินผลการเรียน เนื่องจากนักเรียนอยู่ไกลหรือการคมนาคมไม่สะดวก (ค่ามัธยฐาน = 4.06)

8.2.9 คอมนต.สศ.ขาดการยกย่องและการประชาสัมพันธ์ (ค่ามัธยฐาน = 4.06)

8.2.10 ปัญหานักเรียนใน คอมนต.สศ.ออกกลางคันมีเป็นจำนวนมาก (ค่ามัธยฐาน = 4.00)

8.2.11 ครู-อาจารย์ของโรงเรียน คอมนต.สศ.ยังไม่เข้าใจ จุดมุ่งหมายของโครงการอย่างชัดเจน (ค่ามัธยฐาน = 3.89)

8.2.12 ปัญหาความยากจนทำให้นักเรียนในคอมนต.สศ.ออกกลางคันเป็นจำนวนมาก (ค่ามัธยฐาน = 3.75)

8.2.13 นักเรียนที่กำลังออกมาตามโครงการ มีคุณภาพไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดได้ (ค่ามัธยฐาน = 3.69)

8.2.14 ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ใน คอมนต.สศ.ยังไม่เข้าใจ จุดมุ่งหมายของโครงการอย่างชัดเจน (3.58)

ตอนที่ 2 อภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้คือ

2.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เป็นชาย และอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 51-60 ปี และมีระยะเวลาในการบริหารโรงเรียนนานถึง 16-20 ปี และมีประสบการณ์ในการทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 หรือตั้งแต่เริ่มโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

จากสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ จึงเชื่อมั่นได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการศึกษามากพอสมควร และจากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดได้สอดคล้องกันแม้ว่าจะมีข้อย่อยที่แตกต่างกันก็เป็นการเสนอแนะแนวคิด หรือแสดงความคิด ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1

2.2 เป้าหมายและนโยบายของโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดที่สอดคล้องกันของผู้อำนวยการ
 สามัญศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อเป้าหมายและนโยบายในหัว
 ข้อต่อไปนี้ว่าจะมีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด คือ

- คอมต.สศ. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อลดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง
- คอมต.สศ. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนใกล้บ้านยิ่งขึ้น
- รัฐบาลควรจะมีการกำหนดให้ทุกพื้นที่ที่มีการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นอย่างต่ำ

ในด้านการลดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่าโรงเรียนที่อยู่ในโครงการ มีการยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา จัดหาหนังสือพิมพ์เรียน มีการผ่อนผันการแต่งเครื่องแบบนักเรียน ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบจากการลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และมีการยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา ก็คือโรงเรียนส่วนมากจะมีปัญหาด้านการเงิน เพราะต้องรอเงินงบประมาณจากส่วนกลาง ทำให้โรงเรียนขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งได้มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้แนวคิดที่ว่าอาจเป็นเพราะระบบบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการที่มีขั้นตอนในการปฏิบัติที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ขาดความคล่องตัว และมีความเฉื่อยชาในการทำงานเพราะมีสายงานมาก ดังเช่นที่ อรุณ รักธรรม (2526 : 80) ได้กล่าวถึงระบบราชการว่า "ยึดถือระบบแบบแผนมากจนเกินไป โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลและความเหมาะสม" และ "วิธีการทำงานของราชการที่ล่าช้าจนเกินควร" ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 15) ที่ว่า งบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลางมีความสำคัญมากเนื่องจากโรงเรียน มีการยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาแก่นักเรียนในโครงการเกือบทุกคน ความล่าช้าของงบประมาณรวมทั้งการไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องการจัดสรรงบประมาณเท่าที่ควร จะ เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการเป็นอย่างมาก" ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น การจัดพาหนะในการเดินทางให้แก่ นักเรียน การจัดที่พักอาศัยในโรงเรียนให้แก่ นักเรียน หรือ การจัดหาหนังสือพิมพ์เรียน

นอกจากนี้มาตรการบางอย่างที่ได้วางนโยบายและ เป้าหมายไว้ใน เรื่องของการลดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่เป็นไปอย่างที่เราคาดเอาไว้ เช่น การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง โดยอนุญาตให้นักเรียนไม่ต้องแต่ง เครื่องแบบนักเรียน เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายนั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่กลับต้องการ ให้นักเรียนแต่ง เครื่องแบบนักเรียน เนื่องจากเห็นว่าการแต่ง เครื่องแบบจะมี ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และต้องการให้บุตรหลานปฏิบัติเช่นเดียวกับนัก เรียนอื่น ๆ ซึ่งตรงกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 9)ที่ว่า

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เห็นว่า ควรแต่ง เครื่องแบบ เพราะมี ความเป็นระเบียบเรียบร้อยปลอดภัยแก่เด็กและยังสร้างความภาคภูมิใจ แก่เด็กด้วย รวมทั้งทำให้เห็นความแตกต่างระหว่าง เด็กนักเรียนและ เด็กที่ไม่ใช่ นักเรียน ซึ่งง่ายต่อการดูแลความประพฤติ

ในด้านของการจัดการศึกษาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนใกล้บ้านยิ่งขึ้น พบ ว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรม สามีศึกษา ได้จัดให้มีการเปิดโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนใกล้บ้านใน ระยะไม่เกิน 10 กิโลเมตร เพื่อที่จะได้ให้มีความสะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้พบว่า การที่เปิดโรงเรียนในรัศมี 10 กิโลเมตร เพื่อที่จะให้โอกาสของเด็ก ในการศึกษาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มมากขึ้น เพราะจะทำให้ผู้เรียน สามารถกลับไปช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองทำงานได้ซึ่งมาตรการในการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนได้ใกล้บ้านนั้นจะต้องสอดคล้องกับมาตรการอย่างอื่นด้วย เช่น การจัด การเรียนการสอนแบบกึ่งระบบ หรือ การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้โครงการขยายโอกาสทางการศึกษายังได้มีการสร้างที่พัก ในโรงเรียนให้แก่ นักเรียนตามความเหมาะสมในกรณีที่นักเรียนอยู่ไกลจาก โรงเรียน หรือในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาด่าง ๆ เช่นขาดผู้อุปการะ โดยให้นัก เรียนได้เข้ามาพักอาศัยในช่วงเวลาที่มีการเรียน (เปิดเทอม) การดำเนินชีวิต ประจำวันจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับแนวทางการ ปฏิบัติของกรมสามัญศึกษาที่มีหลักการขอร้องการต้องการให้นักเรียนได้ช่วยตนเอง ให้มากที่สุด ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การสร้างที่พักในโรงเรียนให้แก่

นักเรียนยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในเรื่องของงบประมาณ และค่าใช้จ่าย ซึ่งได้รับอย่างจำกัดไม่เพียงพอ และมีความจำเป็นในด้านอื่นมากกว่า

จากการที่ผู้เชี่ยวชาญมีแนวคิดว่ารัฐบาลควรมีการกำหนดให้ทุกพื้นที่ที่มีการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นอย่างต่ำนั้น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทราบว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนี้เป็นโครงการท่าเรือที่จะนำไปสู่การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปอีก 3 ปี ซึ่งอยู่ในกำหนดเป้าหมายในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่ได้กำหนดไว้ว่า "นักเรียนที่จบ บ.6 ได้เรียนต่อชั้น ม.1 งบประมาณร้อยละ 65-70 ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมการจัดการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ในโอกาสต่อไป" นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชันดา รัชผลเมือง และคณะ (2527 : 334) ที่กล่าวว่า

ทั้งผู้ปกครอง นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอน ทุกกลุ่มมีความเห็นโดยทั่วไปว่าควรมีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปเป็น 9 ปี ด้วยเหตุผลที่ว่า จบเพียงชั้นประถมศึกษาในปัจจุบันยังประกอบอาชีพไม่ได้ และเป็นการยกระดับการศึกษาของชาติด้วย

นอกจากนี้การที่ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น นายเกียรติ อัมพรายนต์ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ (2533 : 7) ยังได้เสนอแนวความคิดว่า "การขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปจะทำให้เด็กได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หากเด็กจบ บ.6 อายุเพียง 12 ปี ไม่สามารถเข้าตลาดแรงงานได้ ถ้ายังออกไปเป็น 15 ปี จะเป็นผลดีต่อตัวเด็กเอง"

เรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐานออกไปอีก 3 ปีนี้ได้มีนักวิชาการของกรมสามัญศึกษาบางท่านไม่เห็นด้วยโดยให้ทรงเห็นว่า การขยายการศึกษาออกไปจะทำให้สูญเสียเวลาว่างงาน ทั้งยังเป็น การสูญเสียทรัพยากรทางการศึกษา โดยให้แนวคิดควรจะปรับปรุงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นตามที่ได้วางเป้าหมายเอาไว้เสียก่อน

นอกจากนี้ในเรื่องของเป้าหมายและนโยบายข้ออื่น ๆ นั้นพบว่าผู้
 เชี่ยวชาญมีแนวคิดที่เชื่อว่าเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ตามโครงการจะมีโอกาส
 เป็นไปได้มาก แต่ทั้งนี้การจะทำให้ได้ผลตอบแทนที่ได้วางเอาไว้จะต้องพบ
 กับอุปสรรคต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรจบ
 คำคุณ (2533 : 98) ที่พบว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของ
 โรงเรียนในเขตการศึกษา 9 มีปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการพัฒนาและส่งเสริม
 การบริหารงานโครงการ โดยส่วนใหญ่ ครู-อาจารย์ ไม่เข้าใจในโครงการ
 และ ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการทำงานตามโครงการและพบว่าโรงเรียนมี
 ปัญหาทางการติดต่อประสานงานกับชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่นไม่ดีเท่า
 ที่ควร

อาจกล่าวได้ว่าเป้าหมายและนโยบายของโครงการที่มีอยู่ดีแล้ว
 เพราะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างแท้จริง ค่าใช้จ่าย
 ทางการศึกษาเกือบทั้งหมดรัฐบาลจะเป็นผู้แบกรับภาระความรับผิดชอบ ในนโยบาย
 ของโครงการบางข้อแม้ว่าจะมีจุดประสงค์เพื่อลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองภาพ
 ของนักเรียนในอดีตที่ยังอยู่ในความรู้สึกว่ามีเครื่องแบบนักเรียนหรือไปโรงเรียน
 ทุกวัน เมื่อต้องมีการปรับให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมหรือให้มีความยืดหยุ่นที่ผิดไป
 จากปกติ ทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยจะยอมรับ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังต้องการที่จะ
 เห็นลูกหลานเป็นนักเรียนที่แต่งเครื่องแบบ และเรียนหนังสือที่โรงเรียนทุกวัน

2.3 หลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่าวิชาอาชีพในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการขยาย
 โอกาสทางการศึกษา ควรเน้นหนักทางวิชาอาชีพท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนเรียนแล้ว
 จะ ได้มีรายได้ระหว่างเรียนนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิยม รอดเนียม
 (2530: 116-122) ที่พบว่าประชาชนมีความต้องการทางการศึกษาค่อนข้าง
 มากโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ
 และการประกอบอาชีพ

ยัง ได้มีผู้บริหารบางท่านได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมวิชาชีพท้องถิ่น
 ดังนี้คือ

สมคิด พึ่งพันธ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านแก่งวิทยา ได้กล่าวว่า

การเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคณาจารย์
ยึดอาชีพหลัก อาชีพเสริมของชุมชน ต้องมีทรัพยากรท้องถิ่น รู้วิธีดำเนินการ
โดยเรียนรู้จากหลายแหล่งมีตลาดและความต้องการ โดยเน้นให้นัก
เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพให้ครบวงจร
สหสาขาบุคลากรวิชา อาชีพ รวมทั้งประกาศให้แหล่งฝึกอาชีพเป็นสถาน
ฝึกอาชีพของโรงเรียน

เดชา ธรรมศิริ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนิวัตรราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัด
กาญจนบุรี ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ควรให้นักเรียน
ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติอาชีพต่าง ๆ หลายแขนง ทั้งอาชีพเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม
กรรม เพื่อนักเรียนจะได้มีรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้ไปช่วยเหลือผู้
ปกครองทำงานอาชีพที่บ้าน

นอกจากนี้แล้ว ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าหลักสูตรที่ใช้
อยู่ คือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง) มีความ
เหมาะสมกับโครงการอยู่แล้ว แม้ว่าจะมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยการสอน
วิชาอาชีพควบคู่ไปกับวิชาการตามหลักสูตร และมีการสอนแบบกึ่งระบบ
โรงเรียนปกติ และเรียนด้วยตัวเองหรือเรียนที่บ้าน จากหลักสูตรที่ใช้อยู่ใน
ปัจจุบันก็ได้มีการปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น พบว่า
ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพรรณ ไชยวงษ์
(2532 : 43-52) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับ
หลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ได้
กล่าวว่า

โครงการนี้มีเป้าหมายให้นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลืองานผู้ปกครองในขณะที่
ที่เรียนอยู่โดยกำหนดให้โรงเรียนจัดการการสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียน
เพิ่มชั้นอีกรูปแบบหนึ่ง จากการสอบถามความต้องการของบิดา มารดา
มีข้อสังเกตว่าบิดามารดา ของเด็กที่เรียนแบบกึ่งระบบโครงการ ร้อยละ
35 ต้องการให้เด็กเรียนแบบปกติ ส่วนบิดามารดาของเด็กที่เรียนแบบ
ปกติ นั้น ร้อยละ 25 ต้องการให้เด็กเรียนแบบกึ่งระบบ แสดงให้เห็นว่า
การจัดการเรียนการสอน แบบกึ่งระบบเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองส่วนหนึ่ง

การดำเนินการในเรื่อง ดังกล่าวข้างต้นคงจะต้องใช้เวลาเพื่อให้ผู้บริหาร และครู มีความเข้าใจและสามารถบริหารและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง

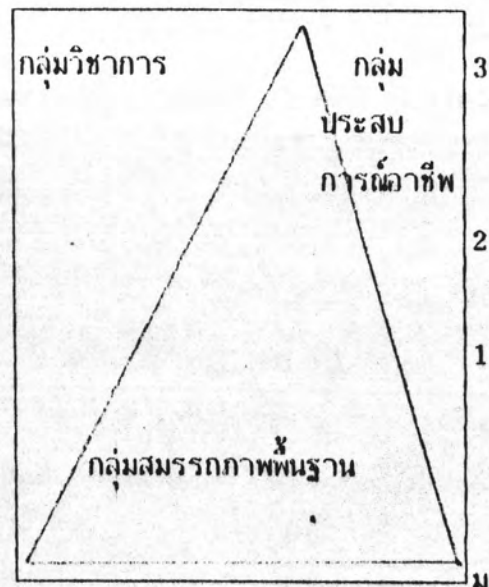
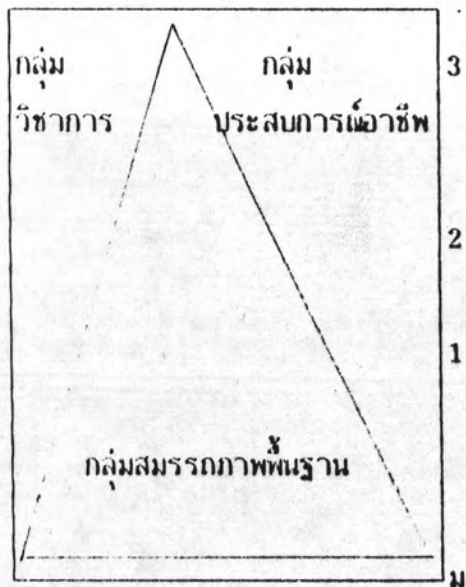
หากเราศึกษาถึงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ตามแนวคิดของสำเร็จ ประเสริฐสุข (2532 : 19-35) ที่เสนอให้มีการปรับปรุงหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกลุ่มวิชา 3 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน ประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไปและวิชาแกน ซึ่งเป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้อย่างเดียวกัน เพื่อความเป็นผลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีคุณภาพ มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีทักษะในการที่จะสื่อความหมาย การใช้ภาษา มีทักษะในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การปรับตัว การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในวิถีทางการพัฒนาทาง เศรษฐกิจและสังคม

2. กลุ่มวิชาการ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางวิชาการ สำหรับการศึกษาคือในระดับสูงต่อไป หรือเป็นพื้นฐานในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น กลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ฯลฯ ที่ต่อเนื่องจากที่เรียนมาแล้วมาแล้วในกลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน

3. กลุ่มประสบการณ์อาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์อาชีพที่จะสามารถออกไปประกอบอาชีพของตนเอง หรือสามารถช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพของครอบครัวต่อไปได้ เช่น กลุ่มวิชาอาชีพ และรูปแบบการจัดการเรียนวิชาชีพที่ได้จากผลการวิจัยของกรมวิชาการ

การเรียนการสอนกลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนอย่างเดียวกัน ส่วนกลุ่มวิชาการและกลุ่มประสบการณ์อาชีพ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ในสัดส่วนที่มากหรือน้อยตามความสนใจและความถนัด ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์อาชีพนั้น เป็นการสอนวิชาอาชีพที่สอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนอันเป็นการช่วยเหลือเศรษฐกิจของครอบครัวได้ ทั้งนี้การจัดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ควรจะต้องสอดคล้องและต่อเนื่องจากหลักสูตรประถมศึกษา

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องหลักสูตรที่ได้เสนอข้างต้น สามารถปรับรูปให้เข้ากับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยผู้บริหารสามารถจะคัดเลือกรูปแบบของหลักสูตรให้เหมาะสมกับโรงเรียนของตนได้ หากผู้บริหารต้องการจะให้หลักสูตรวิชาการมีปริมาณที่เท่ากับหลักสูตรวิชาชีพก็เลือกแบบที่ 1

และหากต้องการให้หลักสูตรวิชาชีพหรือวิชาการมากกว่า ก็สามารถเลือกในแบบที่ 2, 3 ได้ตามความเหมาะสม

ผลการวิจัยยังพบว่า คุณภาพทางการเรียนของโรงเรียนที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบกึ่งระบบจะมีคุณภาพที่ทัดเทียมกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติเป็นปริมาณที่เท่ากันกับที่ในบางโรงเรียนพบว่าหากมีการสอนแบบกึ่งระบบแล้วคุณภาพทางวิชาการจะดีกว่าโรงเรียนที่เปิดสอนแบบปกติ และจากการศึกษาของโสภณ โสมดี (2526 : 129) ที่พบว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มงานและอาชีพ ด้านสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ตามความเห็นโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งนักเรียนไปฝึกทักษะ หรือปฏิบัติงานยังสถานฝึกอาชีพ ได้แก่ แหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ จากการศึกษาดังกล่าวก็เป็นปัญหาหนึ่งของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

จากการที่ได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องวิชาอาชีพ พบว่าโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามีปัญหาในเรื่องของการสอนวิชาการจัดการให้กับเด็ก โดยผู้เชี่ยวชาญกล่าวสรุปได้ว่า "การจัดสอนวิชาอาชีพนั้นของการสอนวิชาการจัดการให้กับเด็กได้ แต่เมื่อเด็กผลิตผลงานออกมาแล้ว ยังต้องการให้เด็กได้มีการฝึกวิชาการขาย หรือการจัดการกับผลิตภัณฑ์ได้อีกด้วย" ซึ่งเราจะพบว่าหลักการจัดการหรือหลักการตลาดเป็น หัวใจที่สำคัญของการค้า หากเรายังไม่มีการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนวิชาการก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2.3 การจัดการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองในบางจุดประสงค์รายวิชา จากลักษณะวิชาอาชีพที่โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาได้ใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ 4 ประการดังนี้คือ

1. อาชีพตามแนวทางอาชีพของผู้ปกครอง
2. อาชีพต่าง ๆ ที่มีทรัพยากรและวิทยากรในท้องถิ่นเกี่ยวพัน
3. อาชีพต่าง ๆ ตามความต้องการและความเป็นไปได้ใน

ชุมชน

4. อาชีพต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในฐานะ เป็นเครือข่ายของหน่วยผลิตใหญ่

การที่รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการที่ผู้ปกครองต้องการใช้แรงงานเด็กเพื่อช่วยงานบ้านเรือนช่วยทำการอาชีพต่าง ๆ ในโครงการขยายโอกาสจึงได้มีการจัดการเรียนการสอนแบบกึ่งระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนในโรงเรียนส่วนหนึ่ง และได้กลับไปเรียนยังบ้านเรือนของตนเองอีกส่วนหนึ่ง โดยที่มีการสร้างชุดการเรียนด้วยตนเองเพื่อช่วยเหลือการเรียนการสอนให้แก่เด็กเรียนของโครงการ ซึ่งนอกจากจะใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้วยังสามารถนำไปใช้เรียนด้วยตนเองนอกห้องเรียนหรือที่บ้านได้อีกด้วย

การวิจัยในครั้งนี้พบว่าการศึกษาที่เด็กได้เรียนด้วยตนเองยังไม่ประสบผลเท่าที่ควรเพราะเด็กไม่เข้าใจเนื้อหาการเรียน เนื่องจากขาดครู อาจารย์ที่ให้ความอธิบายอย่างใกล้ชิด, ครูอาจารย์ขาดประสิทธิภาพ, การขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรจบ คำคุณ (2532 : 103) ที่พบว่าในเรื่องของมาตรการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนโรงเรียนได้รับสื่อบทเรียนสำเร็จจากกรมสามัญศึกษาแต่โรงเรียนไม่สามารถผลิตสื่อบทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเองได้ เนื่องจากครู อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการผลิต ปัญหาโรงเรียนได้รับสื่อบทเรียนสำเร็จรูปจากหน่วยศึกษานิเทศก์ไม่ครบและล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชันทิลา รัชพลเมือง (2527 : 90) ที่พบว่า เหตุที่ต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งในเมืองและในชนบท เพราะ

1. การให้ความสำคัญในการจัดสรรและจ่ายงบประมาณในการก่อสร้างยังคงอยู่ในระดับสูง คือประมาณร้อยละ 30-40 ของงบประมาณการศึกษาทำให้เหลืองบประมาณที่จะนำไปพัฒนาด้านคุณภาพในสัดส่วนที่จำกัด
2. การพัฒนาครู อาจารย์ ยังทำได้ไม่เต็มที่
3. อุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ
4. การตรวจและนิเทศโรงเรียนยังทำไม่ได้ทั่วถึงและสม่ำเสมอ

การจัดการเรียนการสอนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษายังอาจจะมีปัญหาอยู่บ้าง ในผลการวิจัยของ บรรจบ คำคุณ (2532 : 104) พบว่าปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้ผลเท่าที่ควรนั้นส่วนหนึ่งครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในห้องถิ่นชนบทควรจะตระหนักในหน้าที่และบทบาทของ

ตนและควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าการจัดการเรียนการสอนจะมีปัญหาอยู่บ้างในการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ คุณภาพของครูอาจารย์และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจอย่างแท้จริง

2.4 ปัจจัยชักจูงการเพิ่มปริมาณของผู้เรียน

ในผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่ชักจูงการเพิ่มปริมาณผู้เรียนที่ได้ผลและมีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ

1. การยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาแก่ผู้เรียน
2. การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดหาหนังสือพิมพ์เรียน
3. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำอาชีพอิสระ และมีรายได้ระหว่างเรียน

กล่าวได้ว่า ปัญหาทางการศึกษาที่ทำให้มีผู้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นจำนวนน้อย มาจากปัญหาความยากจนซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ผู้ที่มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับมักจะ เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าผู้ที่มีโอกาสรับการศึกษาเพียงภาคบังคับ และผู้ที่มีโอกาสสูงมักจะอยู่ในเมืองมากกว่าอยู่ในชนบทห่างไกล ครอบครัวที่ยากจนมักจะได้รับโอกาสในการเข้าศึกษาน้อยกว่า และมีคุณภาพที่ด้อยว่า ไม่อาจสอบคัดเลือกหรือสมัครเพื่อการศึกษาในระดับมัธยมได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่สนานจิตร์ สุครุทรัพย์ (2528 : 13-14) อ้างถึงใน สมพงษ์ พลสูงเนิน (2531 : 13) กล่าวไว้ว่า

การจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาลงไปถึงระดับตำบลจากการประเมินผลตามโครงการ พบว่า โรงเรียนในชนบทและโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลกลางเมืองออกไปมักจะมีนักเรียนเข้าเรียนไม่เต็มเป้าหมายและนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนก็มาเรียนไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากปัญหาความยากจนทั้งที่รัฐได้มีโครงการต่าง ๆ ช่วยเหลืออยู่

และสอดคล้องกับการศึกษาของสังัด อุตรานันท์ (2513 : 142) ที่พบว่าสภาพ

เศรษฐกิจของครอบครัวยากจนทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการเข้าเรียน
ต่อในระดับสูงขึ้นไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นกตล คุมประวัตติ
(2517 : 70) ที่พบว่า

บิดาที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองทุกระดับฐานะทางเศรษฐกิจมีความมุ่งหวังให้
บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด รองลงมามุ่งหวังให้บุตรเรียนเท่า
ที่สามารถ บิดาที่มีฐานะร่ำรวยจะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับ
มัธยมศึกษาสูงกว่าบิดาฐานะปานกลางและยากจน ส่วนบิดาในเขตชนบทจะ
มุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษามากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดา
ที่มีฐานะยากจนจะมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับประถมศึกษาเท่านั้น

ผลการวิจัยที่พบว่ามีผู้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนมาก
ขึ้น อาจจะเป็นเพราะโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามีเป้าหมายที่จะให้มี
ผู้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการนำเอางบ
ประมาณอย่างมากมาใช้จ่าย เพื่อให้ผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเลยหรือ
เสียค่าใช้จ่ายให้น้อยที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าการยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการ
ศึกษาจากผู้เรียนและมาตรการลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองโดยการจัดหาหนังสือ
พิมพ์เรียน นอกจากนี้โครงการขยายโอกาสทางการศึกษายังได้มีมาตรการอื่น ๆ
ที่จะช่วยให้มีผู้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มมากขึ้น อีกเช่น

1. การจัดหาที่พักให้ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน หรือ
2. การจัดโรงเรียนสาขาให้ผู้เรียนได้เรียนใกล้บ้าน
3. การผ่อนผันการแต่งเครื่องแบบนักเรียน
4. การผ่อนผันให้ผู้เรียนไม่ต้องมาเรียนครบ 35 คาบ/สัปดาห์
5. การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับชีวิตจริง

จะเห็นได้ว่ามาตรการต่าง ๆ ที่โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ได้จัดให้ผู้เรียนนั้นมีเป็นจำนวนมากแต่ก็มีบางมาตรการที่ผู้ปกครองไม่เห็นด้วย
เช่น เรื่องการผ่อนผันการแต่งเครื่องแบบนักเรียน, การให้ผู้เรียนไม่ต้องมา
เรียนครบ 35 คาบ/สัปดาห์ เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้
ปกครองต้องการให้เด็กแต่งเครื่องแบบนักเรียน และต้องการให้มีการเรียนการ

สอบอย่างปกติ คือ มีการเรียนการสอนทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ และเรียนที่โรงเรียนตามปกติทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามมาตรการต่าง ๆ ทั้งหมดก็ได้ส่งเสริมช่วยกัน ทำให้อัตราการเรียนต่อของผู้เรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

2.5 การสนับสนุนโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า ครู อาจารย์ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ควรจะมีความอดทนมากกว่า ครู อาจารย์ตามโรงเรียนปกติทั่วไป โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า เนื่องจากโรงเรียนที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มักจะเป็นโรงเรียนที่อยู่ตามชนบทห่างไกล ครูอาจารย์จึงต้องมีความอดทนเป็นพิเศษในเรื่องของความเป็นอยู่ แม้กระทั่งเรื่องการจัดทำการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอนก็มีได้มีอย่างพอเพียง โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียนที่ผู้เรียนต้องมีการนำแบบเรียนสำเร็จรูปไปเรียนด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้มีความสำคัญในการติดต่อเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับโรงเรียน

นอกจากนี้การจัดสรรอัตรากำลัง ครู อาจารย์ตามโรงเรียนที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ควรจะให้ตรงกับที่โรงเรียนต้องการ ซึ่งจากสภาพความเป็นจริงมีผู้ที่สอบบรรจุเข้าเป็นครู อาจารย์ตามชนบทห่างไกลเมื่อสามารถทำงานที่คิดว่า หรือไม่สามารถอดทนต่อความยากลำบากได้ ก็มักจะลาออกหรือย้ายเข้าไปทำการสอนอยู่ในโรงเรียนที่มีความเจริญมากกว่า ทำให้โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลขาดแคลนอัตรากำลังเป็นอย่างมากและกว่าจะมีการเรียกบรรจุให้ก็ใช้เวลานานมาก ซึ่งคล้ายกับการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมายของสมพงษ์ พลสูงเนิน (2531 : ก) ที่พบว่า ปัญหาหนึ่งคือ กรมสามัญศึกษาไม่สามารถจัดสรรอัตรากำลัง ครู อาจารย์ให้ตรงตามที่โรงเรียนต้องการ โดยเฉพาะครูสอนวิชาชีพและสอดคล้องกับรายงานของหน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา (2532 : 3-5) ที่ได้รายงานปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ที่มีสาเหตุเกิดจากครูไม่เต็มหน้าหน้าที่ มุ่งในผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่

ผลการวิจัยพบว่ารัฐบาลควรจัดเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียนในโครง

การขยายโอกาสทางการศึกษามากกว่าโรงเรียนปกติ ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านให้ความเห็นว่าโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่อยู่ตามชนบทห่างไกล และเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ ที่มีผู้เรียนจำนวนไม่มาก ซึ่งงบประมาณที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้แก่โรงเรียนนั้น พิจารณาจากเกณฑ์จำนวนเด็กนักเรียนในบางส่วน ทาให้งบประมาณที่โรงเรียนได้รับไม่พอเพียงต่อการพัฒนาผู้เรียนและโรงเรียน โดยจะเห็นได้ว่าตรงข้ามกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนผู้เรียนเป็นจำนวนมากได้รับงบประมาณมากและสามารถหาเงินได้ด้วยลาทั้งโรงเรียนเองได้ เช่น ได้รับเงินอุดหนุนจากสมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น จึงเห็นสมควรให้รัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนให้กับโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

และอีกปัญหาหนึ่งเกี่ยวกับเงินอุดหนุน คือ เงินงบประมาณหรือเงินอื่น ๆ ที่ได้รับจากส่วนกลางมักจะได้รับล่าช้า ซึ่งเป็นเพราะความล่าช้าในระบบราชการที่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน

ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนให้มีการจัดจำหน่ายผลผลิตของนักเรียนจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่า การสนับสนุนให้มีการจำหน่ายผลผลิตของนักเรียนในโครงการ จะทำให้โรงเรียนและผู้เรียนมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตจากการเรียนการสอน ผู้ปกครองก็จะมองเห็นประโยชน์ของการเรียนที่ส่งผลอย่างรวดเร็ว โรงเรียนสามารถนำรายได้ส่วนหนึ่งจากการจัดจำหน่ายไปพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ได้หรือใช้เป็นทุนในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

2.6 ผลของโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า ผลของโครงการเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มมากขึ้นจริง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532 : 43-52) ที่พบว่าในปี 2530 ที่เริ่มโครงการมีนักเรียนเข้าเรียน ม.1 ของโรงเรียนในโครงการเป็นร้อยละ 98.1 ของเป้าหมายและมีนักเรียนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเริ่มโครงการถึงร้อยละ 33.4 ทำให้

อัตราการเรียนต่อ ม. 1 ของผู้จบชั้นประถมปีที่ 6 ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนในโครงการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.5 ในปีก่อนโครงการเป็นร้อยละ 28.4 ในปีเริ่มโครงการและทำให้อัตราการเรียนต่อของผู้จบ ป.6 ในเขตชนบทที่เรียน ม.1 ทั้งโรงเรียนในโครงการและนอกโครงการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.5 ในปีก่อนโครงการเป็นร้อยละ 18.5 ในปีเริ่มโครงการเช่นกัน

จากการที่กรมสามัญศึกษาได้ศึกษาสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้อัตราการเรียนตกต่ำ (กรมสามัญศึกษา, 2530 : 3-4) พบว่ามีสาเหตุ 5 ประการคือ

1. ความยากจนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ห่างไกลจากบ้าน
3. ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานอยู่ช่วยทำงานบ้านและงานอาชีพ
4. ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา
5. เคยมีผลจากการเรียนมัธยมศึกษาแล้ว เขาอาชุนและทิ้งบ้านช่องอพยพเข้ามาในเมืองใหญ่

สาเหตุดังกล่าวทำให้กรมสามัญศึกษาจัดทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษานี้ขึ้น และได้มีมาตรการ. เช่น มาตรการลดค่าใช้จ่ายในการเรียน การจัดให้โรงเรียนอยู่ใกล้รัศมี 10 กม. การจัดการเรียนการสอนแบบกึ่งระบบ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นมาตรการที่สำคัญที่เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้จากผลของโครงการที่ได้มีการศึกษาต่อเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีผลกระทบให้ผลของโครงการในด้านอื่น ๆ ปรากฏออกมาในลักษณะที่ดีขึ้น เช่น

- ผู้เรียนมีการมองเห็นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มมากขึ้น
- ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ ไปช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพได้
- ชุมชนจะมองเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น
- ประชาชนที่อยู่ในท้องที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

- ผู้เรียนจะมีการพัฒนาทางความคิดมากขึ้น

ฯลฯ

จากผลของโครงการเท่าที่ปรากฏพบว่า ได้สนองนโยบายของรัฐบาล
ในบางข้อ ดังนี้

1. สนองการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในเขตชนบทตามนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ลดปัญหาการว่างงาน ความยากจน และการมีหนี้สินของคน
ในชนบท
3. ยกกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชนบท

2.7 ปัญหาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

ผลการวิจัยในครั้งนีพบว่า ปัญหาของโครงการมีดังนี้

1. ด้านสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน อุปกรณ์ตลอดจนสื่อการสอนวิชา
ที่ขาดแคลนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษายังต้องการสถานที่ฝึกปฏิบัติของนักเรียน ครูอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของโสภณ โสมดี (2526 : 129) ที่พบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร กลุ่มงานและอาชีพ ด้านสถานที่ที่ใช้สอนและการฝึกงานอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งนักเรียนไปฝึกทักษะหรือปฏิบัติงานยังสถานฝึกงานอาชีพ โดยทั้งครูและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่ายังมีการใช้สถานที่ดังกล่าว น้อยมาก

นอกจากนี้พริ้มเพรา คงชนะ (2526 : 88) พบว่า

1. สื่อการสอนตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนวิชาชีพ สาขาต่าง ๆ มีน้อยไม่เพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติของผู้เรียน
2. โรงเรียนขาดเงินทุนในการจัดซื้อวัสดุในการฝึกงานให้ผู้เรียน ขาดโรงฝึกงานและขาดงบประมาณสนับสนุนด้านงานอาชีพ
3. โรงเรียนขาดครูผู้สอนวิชาชีพที่จบทางสาขาวิชาชีพโดยตรง

และ ปรีชา วนิพนธ์พิทยา (2523 : 93-101) พบว่า การดำเนินงาน

งานของโรงเรียนชุมชนมีปัญหาก็เกี่ยวกับการขาดแคลนงบประมาณ การขาดแคลนเครื่องมือสำหรับวิชาชีพ

2. งบประมาณที่จัดให้มักได้รับล่าช้า จากการวิจัยพบว่างบประมาณที่ได้รับจากส่วนกลางจะมีความสำคัญมากต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เพราะโรงเรียนจะไม่มีทางเลือกเงินไปให้บำรุงโรงเรียนทางด้านอื่น ๆ เลยหากไม่ได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่างบประมาณที่ได้รับจากกรมสามัญศึกษามักจะได้รับล่าช้า และตรงกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 15) ที่กล่าวว่า

งบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลางมีความสำคัญมากเนื่องจากโรงเรียนมีการยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาแก่นักเรียนในโครงการเกือบทุกคน ความล่าช้าของงบประมาณรวมทั้งการไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องการจัดสรรงบประมาณเท่าที่ควรจะเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเป็นอย่างมาก

3. โรงเรียนไม่สามารถสอนวิชาชีพตามที่คุณเรียนต้องการได้ เพราะขาดแคลนวิทยากรจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น วิทยากรท้องถิ่นมีความสำคัญมากปัญหาที่พบก็คืองบประมาณค่าตอบแทนวิทยากรมีจำนวนน้อย ทำให้วิทยากรไม่คุ้มค่าที่จะมาสอนให้ นอกจากนี้วิทยากรในท้องถิ่นยังหายากอีกด้วย ตลอดทั้งโรงเรียนยังขาดครูผู้สอนวิชาชีพที่จบการศึกษาทางสาขาวิชาชีพโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ พรหมทา (2527 : 27) ที่พบว่าปัญหาการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก คือ ความไม่เพียงพอของบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทางสำหรับบางหน้าที่ที่โรงเรียนต้องการ

4. การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องการให้บุตรหลานออกไปทำงานหาเงินมากกว่าเรียนหนังสือ ทำให้ คอเมต.สศ. ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษานี้เอง ทำให้มีผู้เรียนออกกลางคันเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้ปกครองมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ต้องการให้แรงงานบุตรหลาน รวมทั้งไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวงศ์ จันทนนิช (2522 : 230-234) ที่พบว่า เด็ก

ที่จบชั้นประถมปีที่ 7 ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านครอบครัว มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะบิดามารดาที่มีอาชีพเกษตรกร

นอกจากนี้ บุญมา นครอินทร และสิริพรรณ เชษฐากุล (2525 : 68) พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะองค์ประกอบของ สถานภาพในส่วนที่เกี่ยวกับฐานะทางการเงิน หรือการประกอบอาชีพเป็นปัจจัย ที่มีผลให้เด็กเรียนจบชั้นประถมศึกษาตอนต้นไม่ได้เรียนต่อมากกว่าปัจจัยด้านอื่น และจากการที่กรมสามัญศึกษา 2520 : 16) ได้สำรวจพบว่า นักเรียนที่ไม่มี โอกาสได้ศึกษาต่อในโรงเรียนนั้น มีสาเหตุมาจากการขาดความสนใจในการ ศึกษาและการไม่เห็นด้วยของผู้ปกครองที่จะให้เด็กเข้าศึกษาต่อ

5. นอกจากนี้แล้วโครงการขยายโอกาสทางการศึกษายังมีปัญหาคือ ตัวเองอื่น ๆ อีกเช่น ขาดผู้ให้ความร่วมมือในท้องถิ่น และผู้ร่วมโครงการทั้งผู้ บกครอง ครูอาจารย์ ยังไม่เข้าใจโครงการอย่างชัดเจน ตลอดทั้งครู อาจารย์ ผู้มีความสำคัญต่อโครงการเป็นอย่างมากที่จะให้ความรู้แก่เป้าหมายคือตัว นักเรียน ยังขาดคุณภาพที่เหมาะสมกับโครงการนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. กรมสามัญศึกษา ควรจัดประชุมเพื่อให้มีการร่วมประชุมแลกเปลี่ยน ขอบข่ายที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับครู อาจารย์ ผู้บริหารของโรงเรียนได้ทราบเพื่อที่จะ ได้รับรู้แนวทางปฏิบัติ รู้ซึ่งถึงบทบาท หน้าที่ของแต่ละคนตามโครงการ
2. กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้าน ต่าง ๆ ตามโครงการเพียงพอ โดยเฉพาะงบประมาณที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ของมาตรการต่าง ๆ ตามโครงการ เพื่อให้โครงการจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การจัดสรรครุภัณฑ์ อุปกรณ์ การศึกษา การจัดหาหนังสือพิมพ์เรียน ฯลฯ
3. กรมสามัญศึกษาควรมีการติดตามเฝ้าระวังงบประมาณในส่วนที่จำเป็น ให้แก่โรงเรียนอย่างรวดเร็วและควรมีการตัดทอน ขั้นตอนต่าง ๆ ในระบบ ราชการที่ซ้ำซ้อนให้สั้นลง
4. กรมสามัญศึกษาควรมีการติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียน

การสอนแบบกึ่งระบบอย่างจริงจัง เพื่อที่จะได้นำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. สำหรับในรายวิชา กรมสามัญศึกษาคว้จัดสื่อการเรียนสำเร็จรูปให้ครบทุกวิชาให้มากที่สุด จัดส่งให้แก่โรงเรียนที่อยู่ในโครงการเพื่อที่จะได้มีมาตรฐานเดียวกัน

6. กรมสามัญศึกษาคว้ได้มีการส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาอาชีพอย่างจริงจัง สามารถนำผลผลิตของนักเรียนมาจากหน่าย และฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้วิชาการจัดการหรือการตลาดประกอบด้วย

7. กรมสามัญศึกษาคว้มีการยกย่องเชิดชู ผู้ที่สนับสนุนโครงการและผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ห่างไกล และได้ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการท้าวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้พบว่ามีเรื่องที่น่าจะ ได้ทำการวิจัยต่อไปในเรื่องที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษา
2. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาของท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่น ที่จะนำไปใช้กับโครงการต่าง ๆ ทางการศึกษา